

Міністерство освіти і науки України
Міністерство захисту довкілля та природних ресурсів України
Національна академія наук України
Одеський державний екологічний університет
Національний ботанічний сад імені М. М. Гришка

МАТЕРІАЛИ

**П'ятої Всеукраїнської науково-практичної конференції
«Євроінтеграція екологічної політики
України»**

25-26 жовтня 2023 р.

м. Одеса

Одеса

Одеський державний екологічний університет

2023

УДК 502.34:327

М 34

Матеріали П'ятої Всеукраїнської науково-практичної конференції «Євроінтеграція екологічної політики України». Одеса: Одеський державний екологічний університет, 2023. 552 с.

ISBN 978-966-186-277-6

Видаються за рішенням оргкомітету конференції.

П'ята Всеукраїнська науково-практична конференція «Євроінтеграція екологічної політики України» проведена кафедрою екологічного права і контролю Одеського державного екологічного університету та Національного ботанічного саду імені М.М. Гришка НАН України. В роботі конференції прийняли участь представники Міністерства екології та природних ресурсів України, Державної екологічної інспекції України, органів місцевого самоврядування, Національної Академії наук України, вищих та загальноосвітніх навчальних закладів, установ природно-заповідного фонду України, суб'єкти господарювання.

В збірнику наведені матеріали, які висвітлюють головні екологічні питання України і їх вирішення шляхом Євроінтеграційного процесу збереження довкілля.

УДК 502.34:327

Відповідальний за випуск:

кандидат географічних наук, доцент

Бургаз О.А.

Матеріали видаються у авторській редакції і відповідальність за їх зміст несуть автори. Оргкомітет конференції претензії з цього приводу не приймає.

ISBN 978-966-186-277-6

© Одеський державний
екологічний університет, 2023

Доманська Х.Ю	
ПОЛІТИКА ЄС У СФЕРІ ОХОРОНИ ДОВКІЛЛЯ.....	411
Гоштинар С.Л.	
ПРАВОВІ ЗАСАДИ ЕКОЛОГІЧНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ В ЄВРОПЕЙСЬКОМУ СОЮЗІ ТА ЇХ ІМПЛЕМЕНТАЦІЯ У ЗАКОНОДАВСТВО УКРАЇНИ.....	414
Конорчук Д.В.	
ІМПЛЕМЕНТАЦІЯ НОРМ ВТОРИННОГО ПРАВА У СФЕРІ ЄВРОПЕЙСЬКОГО ЕКОЛОГІЧНОГО ПРАВА.....	418
Гераськова Д.В., Трохименко Г.Г.	
АНАЛІЗ ЄВРОПЕЙСЬКОГО ТА УКРАЇНСЬКОГО ЗАКОНОДАВСТВА ЩОДО РЕГУЛЯЦІЇ КІЛЬКОСТІ МІКРОПЛАСТИКУ В ДОВКІЛЛІ.....	422
Швидченко І.Г.	
ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ БЕЗПЕКИ ТА ЗДОРОВ'Я ПРАЦІВНИКІВ У АКТАХ РАДИ ЕВРОПИ ТА ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ.....	425
Нємцова О.А., Півень А.С.	
НОВАЦІЇ В ПРАВОВОМУ РЕГУЛЮВАННІ НАДРОКОРИСТУВАННЯ: ЗА І ПРОТИ.....	430
Кічата Н.М., Синило К.В.	
АНАЛІЗ ПРОГАЛИН ВИКОНАННЯ УГОДИ В ЧАСТИНІ КЛІМАТИЧНИХ ЗОБОВ'ЯЗАНЬ.....	434
Черняк Л.М., Тихенко О.М., Томаш Манєцкі, Дмитруха Т.І.	
ЄВРОПЕЙСЬКА ІНТЕГРАЦІЯ ЕКОЛОГІЧНИХ СТАНДАРТІВ ДЛЯ СТАЛОГО РОЗВИТКУ ТЕХНОГЕННОАВАНТАЖЕНИХ ТЕРИТОРІЙ АВІАПІДПРИЄМСТВ.....	439
Яхнюк А.О., Бедункова О.О.	
ІМПЛЕМЕНТАЦІЯ ЕКОЛОГІЧНОГО ЗАКОНОДАВСТВА ЄС У ВОДНИЙ КОДЕКС УКРАЇНИ.....	440
Гарабажій Т.А.	
ПРИЄДНАННЯ УКРАЇНИ ДО МІНАМАТСЬКОЇ КОНВЕНЦІЇ ЯК СКЛАДОВА ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ У СФЕРІ ОХОРОНИ ДОВКІЛЛЯ ТА ЗДОРОВ'Я СУСПІЛЬСТВА.....	445

НОВАЦІЇ В ПРАВОВОМУ РЕГУЛЮВАННІ НАДРОКОРИСТУВАННЯ: ЗА І ПРОТИ

Немцова О.А., Півень А.С.

Одеський державний екологічний університет

1 грудня 2022 року Верховна рада України ухвалила в цілому законопроект, який серед юристів отримав назву «Малий кодекс про надра», оскільки змінює, модернізує, осучаснює державне регулювання надрокористуванням в Україні [1]. Метою цього закону є створення прозорої, простої та зрозумілої системи користування надрами, зменшення надмірного державного впливу на галузь, підвищення конкуренції та легалізація відносин у сфері користування надрами.

Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо удосконалення законодавства у сфері користування надрами» набув чинності 28 березня поточного року (далі – Закон) [1]. Які ж саме нововведення ним передбачаються?

Звісно, перше місце за «революційністю» отримує зафіксоване у Законі право громадян на частину економічної вигоди (доходу) від користування надрами. Стаття 4 Кодексу України про надра (далі – КУпН) доповнена частиною другою, яка наголошує, що «з метою безпосередньої реалізації права власності Українського народу на надра та для забезпечення економічних і соціальних інтересів громадян щодо прозорого використання та справедливого розподілу доходу від користування надрами громадяни України мають право на отримання відповідно до закону частини доходу державного бюджету від рентної плати за користування надрами для видобування корисних копалин» [2].

Але очевидно, що у Законі та КУпН міститься лише декларація права громадян, як власника надр, відповідно до ст. 13 Конституції України [3]. І далі в тексті Закону не конкретизується у якій саме формі, яким чином буде реалізоване це положення. В прикінцевих і перехідних положеннях до Закону зазначається, що дія ч.2 ст.4 КУпН набирає чинності одночасно із введенням в дію закону про економічний паспорт [1,2]. Тобто, практична реалізація цієї правової новели напряду залежить від введення в дію економічного паспорту українця.

Треба також зауважити, що навіть прийняття закону про економічний паспорт не скасує цілого ряду запитань практичного його запровадження. Наприклад, яким чином держава буде контролювати і розподіляти економічну вигоду, створену у галузі від користування активом, яким володіють громадяни? Яким саме чином буде формуватися економічна вигода і якими повинні бути її складові? Як буде розподілятися економічна вигода між громадянами і підприємствами - надрокористувачами, які більшою частиною належать до

бізнесу? Також ми не бачимо в Законі принципів формування і розподілу вищезгаданої економічної вигоди [4].

Таким чином, ідея про право громадян на отримання економічної вигоди від спеціального використання надр задекларована, але підвалини для її реалізації ще не створені.

Також Закон передбачає наступні нововведення:

- скорочення втричі строків отримання спеціальних дозволів на користування надрами;
- запровадження наскрізних спеціальних дозволів на розвідку і видобування;
- встановлення можливості продажу спеціальних дозволів їх власниками;
- надання права власникам земельних ділянок до 25 гектарів отримати спецдозвіл на користування надрами без аукціону;
- врегулювання дії спецдозволів протягом воєнного стану;
- діджиталізація дозвільних процедур й інформації у сфері користування надрами;
- запровадження права внесення змін до спеціальних дозволів у разі виявлення нових корисних копалин на діючому родовищі;
- скорочення і запровадження вичерпного переліку підстав для зупинки дії чи анулювання спецдозволів виключно на підставі рішення суду;
- удосконалення механізмів вилучення земельних ділянок для надрокористування та встановлення на них сервітутів;
- скасування дублюючих дозволів та погоджень, зокрема гірничого відводу, погодження органами місцевого самоврядування надання в користування місцевих корисних копалин [1] .

Зазначені зміни законодавства про надра за прогнозами його авторів мають сприяти зростанню інвестиційної привабливості видобувничої галузі, і надати імпульс розвитку промислової переробки сировини на території України, як обов'язкової складової проектів повоєнної відбудови України. Законодавство про надра після зазначених змін дійсно осучаснено, діджиталізовано та позбулося застарілих і неактуальних інструментів регулювання [1,2].

Так, законом, зокрема, скасовується необхідність отримувати погодження надання надр у користування в обласних, Київській та Севастопольській міських радах, сільських, селищних, міських, районних радах та радах об'єднаних територіальних громад. Також скасовано необхідність отримання погодження Міністерства захисту довкілля та природних ресурсів України (далі – Міндовкілля) з надання надр у користування без аукціону [1].

Немає необхідності в подальшому погоджувати з Державною службою геології та надр України (далі – Держгеонадра) проекти та плани розробки родовищ корисних копалин та переробки мінеральної сировини [1].

Державна служба України з питань праці (далі – Держпраці) також після змін законодавства не буде в подальшому погоджувати необхідність надання надр у користування для видобування підземних вод (крім мінеральних) і розробки родовищ торфу. Також зазначене погодження було скасовано і для Державної служби України з питань безпечності харчових продуктів та захисту споживачів (далі - Держпродспоживслужба) [1].

Для Держпраці також скасована необхідність отримання щорічного погодження плану розвитку гірничих робіт підприємств.

Також в разі розробки корисних копалин місцевого значення скасовано необхідність отримання Акту про надання гірничого відводу [1].

Чи усі нововведення підуть на користь галузі? На сьогодні відповідь не може бути однозначною, оскільки майже усі запропоновані зміни містять багато «підводних каменів».

Наприклад, значною мірою обмежено права місцевих громад (тим самим скасуванням необхідності отримання погоджень при наданні надр у користування). Чи сприятиме така ситуація наведенню порядку в галузі на місцях? Відповідь, вочевидь, лежить на поверхні.

Є ще декілька питань, які виникають при ознайомленні з положеннями Закону. Наприклад, невирішене ним питання використання підземних вод і взагалі «загального надрокористування»; наслідки «малого надрокористування» (надання без аукціону спецдозволів на використання і надра місцевого значення на площі до 25 га); нечіткість визначення понять **раціонального надрокористування, економічної рентабельності, тощо** [4].

Також, є проблеми у визначенні критеріїв надання дозволів на надрокористування. Якщо звернути увагу на вимоги європейського законодавства в цій галузі, то критерії видачі таких дозволів передбачають визначення технічних та фінансових ресурсів підприємств і організацій – претендентів, а також спосіб, в який вони пропонують здійснювати пошукові, розвідувальні роботи та/або розробки відповідної ділянки [5]. В разі неможливості визначення майбутнього надрокористувача за цими критеріями застосовується такий критерій, як ціна, яку підприємство готове заплатити, щоб отримати дозвіл на конкурсі.

Нажаль, в прийнятих змінах «Малого кодексу про надра» немає чітко сформульованої вимоги до підприємств (організацій) - учасників конкурсу щодо доведення своєї спроможності займатися визначеним видом надрокористування.

Водночас, треба зауважити, що можливостями, які відкрилися із набуттям чинності Закону, вже скористалися декілька підприємств малого бізнесу [6]. Мова йде про надання без аукціонів спецдозволів на ділянки надр із покладами місцевих корисних копалин, площею не більше 25 га власникам земельних ділянок, у межах яких розміщено такі ділянки надр (п.2 ст. 16-2 КУпН) [2].

Будемо сподіватися, що «Малий кодекс про надра» стане гарантом і інструментом залучення інвестицій та розвитку галузі надрокористування.

Перелік посилань

1. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо удосконалення законодавства у сфері користування надрами: Закон України від 01.12.2022 р., № 2805-IX// <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2805-20#Text>.

2. Кодекс України про надра: прийнятий 27.07.1994 р., № 132/94-ВР// <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/132/94-#Text>.

3. Конституція України: прийнята 28.06.1996 р.// <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр#Text>.

4. Олександр Шумський: Чим небезпечний законопроект 4187: <https://nadra.info/2022/12/oleksandr-shumskyi-what-dangers-does-draft-law-4187-hide/>.

5. Про умови надання та використання дозволів на пошук, розвідування та видобуток вуглеводнів: Директива 94/22/ЄС Європейського Парламенту та Ради Європейського Союзу від 30.05.1994 р.//https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_506#Text.

6. Мале надрокористування в дії: кому дадуть перші ділянки до 25 га без аукціонів: <https://nadra.info/2023/07/small-subsoil-use-in-action-who-received-the-first-special-permits-for-areas-up-to-25-ha/>.